

Samenvatting

Sinds 1997 financiert de sociale Maribel de creatie van bijkomende werkgelegenheid in de sector van de gezondheidszorg, de sociale actie en de cultuur.

In 2010 bedroeg het aantal jobs gefinancierd door de private sociale Maribel 13.083 voltijdse equivalenten (EVP), d.i. 23.151 fysieke jobs. Tussen 2007 en 2011 steeg de dotatie van de Maribel van 409,5 miljoen euro tot 479,6 miljoen euro.

Deze financiële middelen zijn verdeeld over de sectorale fondsen opgericht door het paritair (sub)comité bevoegd voor de toepassing van de sociale Maribel. Deze fondsen zijn belast met de financiering van de bijkomende banen.

In de loop van zijn audit heeft het Rekenhof het financieringsmechanisme van de private sociale Maribel, de weerslag op de creatie van werkgelegenheid en de wijze waarop de fondsen de werkingskosten beheren, geanalyseerd.

Sinds 2004 hangt het bedrag bestemd voor de sociale Maribel niet langer rechtstreeks af van de forfaitaire bijdragen die van de patronale bijdragen worden afgehouden. Deze financiering berust op een dotatie die wordt berekend op basis van het aantal betrokken werknemers van de non-profitsector en op de toegekende vermindering van de bijdrage.

Het Rekenhof heeft echter vastgesteld dat sommige fondsen een afwijkend mechanisme hanteren om de dotatie te berekenen dat ertoe kan leiden dat hogere financiële middelen aan de ontvangsten van de sociale Maribel worden toegekend. Het Rekenhof heeft de FOD Werkgelegenheid dan ook aanbevolen bijzonder op die fondsen toe te zien om een afwijking te voorkomen die ten laste van het Globaal Beheer van de Sociale Zekerheid van de werknemers zou vallen.

Om de weerslag van de sociale Maribel op de creatie van werkgelegenheid te meten, heeft het Rekenhof onderzocht in hoeverre de verhoging van de dotaties tot een vergelijkbare evolutie van het aantal gefinancierde jobs heeft geleid. Uit de gegevens afkomstig van de FOD Werkgelegenheid (en onder voorbehoud van de betrouwbaarheid ervan), is gebleken dat de werkgelegenheid tussen 2006 en 2010 nagenoeg gestagneerd is. Elementen wijzen erop dat een toenemend gedeelte van de dotaties dient voor het verbeteren van de dekking van de loonkost van jobs die reeds door de sociale Maribel worden gefinancierd. Deze verbetering gebeurt ten nadele van de creatie van nieuw gefinancierde banen. Het Rekenhof heeft immers opgemerkt dat de werkgevers moeilijkheden ondervinden om bijkomende werkgelegenheid te creëren en tegelijkertijd de evolutie van de weddeschalen vastgesteld door de collectieve arbeidsovereenkomsten na te leven. Het Rekenhof beveelt de FOD dan ook aan na te denken over de weerslag van de inflatie en van de anciënniteit van de werknemers op de loonkost die de werkgevers moeten dragen.

De audit heeft uitgewezen dat bepaalde fondsen bij de toekenning van de gefinancierde jobs uitsluitend of voornamelijk steunen op de ontvangsten uit de sociale Maribel die de werkgever genereert. Ze passen aldus een principe van de "billijke verhouding" toe dat in tegenstelling is met het in een gemeenschappelijke pot onderbrengen van de financiële middelen zoals gewenst door de wetgever. Voorts vermindert die wijze van verdeling de mogelijkheid voor de kleine vzw's een baan te bekomen die door de sociale Maribel wordt gefinancierd en maakt ze het niet mogelijk de financiële middelen te bestemmen voor banen die het best beantwoorden aan de doelstelling van dit overheidsbeleid.

De audit heeft ook verschillende aspecten onderzocht van de controles die binnen de sociale Maribel moeten worden uitgevoerd. Zo heeft de regering geoordeeld dat de sociale Maribel niet als doel heeft banen te financieren die een bepaald maximum overschrijden. Gezien de tekortkomingen die in de uitvoering van de controle in dat verband werden vastgesteld, beveelt het Rekenhof de FOD Werkgelegenheid aan de naleving van dat maximum systematisch elk jaar te verifiëren.

Voorts moet de toegang tot de multifunctionele aangifte (DMFA) het voor de fondsen mogelijk maken zich te verzekeren van de effectieve indienstneming van de gefinancierde werknemers. Het Rekenhof pleit ervoor die toegang te versnellen. Dit zal eveneens de controle vergemakkelijken van de gevallen van cofinanciering van de loonkost door verschillende overheidsentiteiten.

Om te vermijden dat het stelsel ten dele een loonkost zou subsidiëren die door een andere overheidssteun wordt gedekt, is het Rekenhof tot slot van oordeel dat de FOD Werkgelegenheid een systeem zou moeten invoeren waarbij de gegevens van de werknemers die in het kader van de sociale Maribel worden gefinancierd systematisch aan de andere overheidsentiteiten worden gecommuniceerd.

Gelet op de talrijke opdrachten die de reglementering inzake beheer en controle van de sociale Maribel aan de FOD Werkgelegenheid toevertrouwt, acht het Rekenhof het noodzakelijk dat een volwaardige cel sociale Maribel wordt opgericht die over voldoende medewerkers beschikt. Dit zou in de toekomst een reële sturing van het systeem waarborgen.

Aangezien de sectorfondsen onder het toezicht van de regeringscommissarissen zijn geplaatst, is het Rekenhof in dat verband van oordeel dat een overdracht van de informatie van die commissarissen naar de cel sociale Maribel een betere controle van het systeem door de FOD Werkgelegenheid mogelijk zou moeten maken.

Wat het beheer van de werkingskosten betreft, hebben de sectorfondsen recht op 1,2 % van het bedrag van hun dotatie om hun administratie- en personeelskosten te dekken. Het administratieve beheer van de meeste sectorfondsen van de private sociale Maribel is toevertrouwd aan drie vzw's van de non-profitsector (VSPF, APEF en FE.BI). De fondsen dragen het bedrag dat overeenstemt met hun administratiekosten aan hen over. Die vzw's, die ook andere sociale fondsen beheren, worden zelf overkoepeld door een andere vzw, Vesofa, die op haar beurt een aanzienlijk deel van de financiële middelen ontvangt.

Het Rekenhof stelt vast dat de aldus georganiseerde administratieve structuur geen transparant zicht geeft van de werkingsuitgaven die noodzakelijk zijn voor het beheer van de sociale Maribel.

Voorts heeft de audit aangetoond dat de saldi die de vzw's niet als werkingskosten aangewend hebben, sinds 2003 niet aan de sectorfondsen werden teruggegeven. De vzw's hebben aldus reserves opgebouwd die hebben geleid tot een beleid van investeringen in immobiëlen en van beleggingen buiten de controle waarin de wet en de reglementering van de sociale Maribel voorzien.

Om een correcte jaarlijkse afrekening mogelijk te maken van de middelen die aan het Globaal Beheer moeten worden teruggegeven, is het Rekenhof dan ook van oordeel dat de vzw's elk niet aangewend jaarlijks saldo van de werkingsmiddelen aan de sectorfondsen moeten teruggeven. Daartoe beveelt het aan dat de op het einde van het jaar beschikbare middelen, met inbegrip van de intrest, in de rekeningen van de vzw's kunnen worden geïdentificeerd. Het pleit er ook voor na te denken over de reserves die de vzw's sinds 2003 hebben opgebouwd. Het gaat immers om aanzienlijke bedragen die hun oorsprong vinden in de sociale bijdra-

gen van de werkgevers die normaal voor de creatie van werkgelegenheid moesten worden bestemd.

Deze situatie doet tevens de vraag rijzen van het adequate percentage van de dotatie dat voor de werkingskosten wordt bestemd. Het Rekenhof beveelt de FOD Werkgelegenheid aan na te gaan of het percentage van 1,2 % gerechtvaardigd is.

Tot slot herinnert het Rekenhof eraan dat de wetgeving betreffende de overheidsopdrachten ook op de vzw's van toepassing is. Ze moeten dan ook de voorwaarden waarin de wet voorziet, naleven bij het sluiten van overeenkomsten voor werken of levering van goederen en diensten.